

تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر احساس امنیت کاربران جوان محلات حاشیه‌ای جنوب شهر تهران (مورد مطالعه: اینستاگرام، واتساپ و تلگرام)

بیگدلو، مهدی^۱

چکیده

پرداختن به امنیت با رویکردی محله‌محور همواره در تحقیقات اجتماعی مغفول مانده و بیشتر تحقیقات ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی امنیت را مورد توجه قرار داده‌اند که در سنجش آنها نیز همواره دشواری‌هایی وجود داشته است. به‌ویژه اینکه در کشور ما آنچه معنی عام‌تری یافته و مردم آن را به‌عنوان شاخص امنیت می‌دانند احساسی است که در محله خود نسبت به تهدیدات خود و خانواده خود می‌بینند یا احساس می‌کنند و کارکرد نهادهای متولی امنیت را هم بیشتر با تأمین این سطح از امنیت تعریف می‌کنند. تحقیق حاضر با مقایسه شبکه‌های اجتماعی پرکاربرد کشور (واتساپ، تلگرام و اینستاگرام) از نظر تأثیر بر احساس امنیت در محلات حاشیه‌ای ۴ منطقه جنوبی شهر تهران (۱۵، ۱۸، ۱۹ و ۲۰) در سال ۱۴۰۱ از روش همبستگی استفاده نموده است. بدین‌منظور پرسشنامه تحقیق به روش گلوله برفی در بین کاربران جوان توزیع گردید و پس از گردآوری داده‌ها برای تحلیل آماری از جدول توافقی و آزمون آماری سامرز استفاده شده است. با بررسی داده‌های حاصل از پرسشنامه این نتیجه به‌دست آمد که هر سه این شبکه‌ها با احساس امنیت جوانان در محلات حاشیه‌ای شهر تهران ارتباط معنی‌دار و مثبتی دارند و در میان کاربران با سطح متوسط استفاده واتساپ بیشترین احساس امنیت در محله و اینستاگرام کمترین احساس امنیت را در بین کاربران ایجاد می‌کند.

واژگان کلیدی: رسانه، ارتباطات، شبکه‌های اجتماعی، امنیت اجتماعی، امنیت جامعه‌ای

بیان مسئله

شبکه‌های اجتماعی را می‌توان پدیده سال‌های اخیر دانست که روز به روز بر کاربران آنها در جهان افزوده می‌شود و به واسطه افزایش تعداد کاربران، تنوع آنها نیز افزوده می‌شود. این شبکه‌ها در کشور ما به دو دسته داخلی و خارجی تقسیم می‌شوند؛ شبکه‌هایی همچون سروش، ایتا، بله، کوچه و... جزء شبکه‌های داخلی و شبکه‌هایی چون ایمو^۱، اسکایپ، تلگرام، اینستاگرام، واتساپ و... شبکه‌های اجتماعی خارجی هستند. در میان این شبکه‌های داخلی و خارجی بر اساس نظرسنجی ایسپا در سال ۱۴۰۱ سه شبکه اجتماعی اینستاگرام، واتساپ و تلگرام را می‌توان پرکارترین شبکه اجتماعی به‌ویژه در بین جوانان دانست.

این شبکه‌های تعاملی با کم کردن تعاملات فیزیکی بر ابعاد مختلف زندگی جوامع انسانی موثر بوده‌اند اما ضرورت استفاده از آنها به دلیل حوادثی چون شیوع بیماری همه‌گیر کرونا بر تاثیرگذاری آنها افزود و کشور ما را نیز به واسطه سطح بالای نفوذ اینترنت و جمعیت جوان به‌عنوان کاربران اصلی این ابزار، تحت تاثیر قرار داد. از جمله تاثیرات همزمانی توسعه شبکه‌های اجتماعی و شیوع بیماری کرونا در کشور ما تغییر سبک تعاملات خانوادگی، محلی و اجتماعی بود؛ تعاملاتی که در قالب ارتباط سنتی، قبل از این حوادث بیشتر بر تعامل فیزیکی با اعضای خانواده و ساکنان محله متمرکز بود و با ایجاد همبستگی به بازتعریف هویت افراد در خانواده و محله یاری می‌رساند.

اما ظهور روزافزون این شبکه‌های اجتماعی هرچند کارکردهای مختلف و متنوعی در شرایط نامناسب کرونا برای اجرای آموزش، تداوم فعالیت‌های اقتصادی، توسعه گستره ارتباطی افراد جامعه و... ایجاد کرد اما به فرض محقق تا حدودی امنیت اجتماعی را نیز تحت تاثیر قرار داد چرا که امنیت اجتماعی به مفهوم توانایی جامعه در دفاع از خصوصیات و ویژگی‌های اساسی خود، در برابر تغییرات و تهدیدات واقعی و احتمالی تعریف شده و زمانی احساس ناامنی می‌شود که جوامع احساس کنند هویتشان در خطر است (بخشنده زحمتی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۱۷).

اما اینکه این تاثیرگذاری بر احساس امنیت در محلات مثبت بوده یا آن را کاهش داده و از بین سه شبکه اجتماعی خارجی اینستاگرام، تلگرام و واتساپ کدامیک ارتباط بیشتری با احساس امنیت محلی داشته‌اند؟ پرسشی است که تحقیق حاضر در پی پاسخگویی به آن بوده است و برای یافتن پاسخ این سوال، محدوده مکانی جنوبی‌ترین محلات چهار منطقه ۱۵، ۱۸، ۱۹ و ۲۰ شهر تهران در نظر گرفته شده که در آنها ارتباطات سنتی محلی بین ساکنان نسبت به بقیه شهر تهران محسوس‌تر بوده است. از آنجایی که جوانان اصلی‌ترین کاربران شبکه‌های اجتماعی هستند جوانان این محلات در محدوده زمانی بعد از اتمام همه‌گیری کرونا به‌عنوان جامعه آماری تحقیق مدنظر قرار گرفتند و نظرات آنان جمع‌بندی و مورد تحلیل قرار گرفت.

پیشینه تحقیق

برخی از تحقیقات در خصوص امنیت اجتماعی به چپستی این مفهوم و اجزاء آن پرداخته‌اند؛ افتخاری (۱۳۹۴) به روش تحلیل زبانی به شناسایی منظومه مفهومی امنیت در سیره نبوی پرداخته و به این نتیجه رسیده که ساخت معنایی امنیت در سطح خرد که به تبیین مناسبات امنیتی از منظر داخلی اختصاص دارد، عموماً بر مفاهیمی استوار است که ماهیت اجتماعی تا نظامی و سخت‌افزارانه دارند. از نظر قربانزاده سوار و همکارانش (۱۳۹۱) مقوله امنیت اجتماعی به‌عنوان یکی

از مهمترین مقوله‌های اجتماعی در هر جامعه‌ای از اهمیت غیر قابل انکاری برخوردار است که با ارزش‌های جامعه پیوند ناگسستنی دارد تا جایی که به باور بسیاری از متفکران، در صورتی امنیت اجتماعی حفظ می‌شود که ارزش‌های جامعه حفظ گردد. ساروخانی و نویدنیا (۱۳۸۵) امنیت اجتماعی را دارای خصلتی تفاضلی، شبکه‌ای، جمعی و ترکیبی می‌دانند که متناسب با محل سکونت خانوارها دستخوش تغییر می‌شوند.

برخی تحقیقات با انتخاب گروه‌های آسیب‌پذیرتر همچون زنان به موضوع امنیت اجتماعی پرداخته‌اند؛ از نظر بخشنده زحمتی و همکارانش (۱۳۹۹) امنیت زنان در شهر تهران از وضعیت بهینه‌ای برخوردار نیست و فضای شهری و عوامل افزایش دهنده و عوامل کاهش دهنده امنیت و تهدیدات آن‌ها بر نحوه نگرش زنان بر مقوله امنیت اثر قابل توجهی دارند؛ احدی و کلدی (۱۳۹۱) به رابطه مولفه‌های امنیت محل سکونت و حمایت اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی زنان شهر سنندج پرداخته‌اند و در میان متغیرهای گوناگون موحد و همت (۱۳۹۲) به رابطه معنادار بین متغیرهای نگرش به حجاب، عزت نفس، وسایل ارتباط جمعی نوین، دینداری اعتقادی، پیامدی و مناسکی، سرمایه‌های فرهنگی-آموزشی، فرهنگی-گردشگری و فرهنگی-اجتماعی زنان دست یافته‌اند.

برخی محققین نیز به عواملی پرداخته‌اند که از گذشته تا کنون با امنیت اجتماعی ارتباط معنی‌داری داشته‌اند؛ از نظر ثواب و شهیدانی (۱۳۹۵) در گذشته برآیند کارکردهای نهاد حسیه در حوزه نظارت بر اجرای مسائل شرعی و حفظ اخلاقیات جامعه و در حوزه اقتصادی با حفظ نظم و سلامت امور اقتصادی و نظارت بر عملکرد اصناف و بازاریان به برقراری امنیت اجتماعی شهرها منجر می‌شد. یحیی‌زاده و خدری (۱۳۹۴) بین گرایش به مشارکت در تامین امنیت، تلقی از عملکرد پلیس و پایگاه اجتماعی-اقتصادی (ذهنی و عینی) با امنیت اجتماعی رابطه مستقیم و بین احساس محرومیت نسبی و امنیت اجتماعی رابطه معکوسی متصور هستند. دسترنج و دیانت (۱۳۹۹) به نقش عوامل خانوادگی در تقویت و کنترل جرم اشاره دارند که می‌تواند بر جنبه‌ای از امنیت در جامعه موثر باشد. رجایی و همکارانش (۱۳۹۵) بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت در جامعه به رابطه معناداری دست یافته‌اند به‌طوری که با افزایش میزان سرمایه اجتماعی در اکثر محلات شهری احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش یافته است. جعفرمحمدی و همکارانش (۱۳۹۸) علاوه بر معیارهای ذهنی که نقش برجسته‌ای در تأمین فواصل انسانی و افزایش امنیت اجتماعی دارند برای شرایط کالبدی خانه‌های شهری اهمیت بالایی قائل هستند و سالار و همکارانش (۱۳۹۹) نیز مدیریت شهری را یکی از عوامل تأثیرگذار بر ایجاد امنیت اجتماعی شهروندان می‌دانند که با گسترش روز افزون شهرنشینی و توسعه شهرها، اهمیت آن افزایش یافته است.

جدول ۱- تحقیقات انجام‌شده پیشین

پژوهشگر	روش تحقیق	نتیجه
افتخاری (۱۳۹۴)	تحلیل زبانی	ساخت معنایی امنیت در سطح خرد که به تبیین مناسبات امنیتی از منظر داخلی اختصاص دارد، عموماً بر مفاهیمی استوار است که ماهیت اجتماعی تا نظامی و سخت‌افزارانه دارند.
قربان‌زاده سوار و همکارانش (۱۳۹۱)	توصیفی-تحلیلی	مقوله امنیت اجتماعی به‌عنوان یکی از مهمترین مقوله‌های اجتماعی در هر جامعه‌ای از اهمیت غیر قابل انکاری برخوردار است که با ارزش‌های جامعه پیوند ناگسستنی دارد.
ساروخانی و نویدنیا (۱۳۸۵)	توصیفی-پیمایشی	امنیت اجتماعی را دارای خصلتی تفاضلی، شبکه‌ای، جمعی و ترکیبی می‌دانند که متناسب با محل سکونت خانوارها دستخوش تغییر می‌شوند.
بخشنده زحمتی و همکارانش (۱۳۹۹)	توصیفی-پیمایشی	امنیت زنان در شهر تهران از وضعیت بهینه‌ای برخوردار نیست و فضای شهری و عوامل فزاینده و عوامل کاهش دهنده امنیت و تهدیدات آن‌ها بر نحوه نگرش زنان بر مقوله امنیت اثر قابل توجهی

دارند.		
مولفه‌های امنیت محل سکونت و حمایت اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی زنان شهر سنندج رابطه دارند.	توصیفی- تحلیلی	احدی و کلدی (۱۳۹۱)
متغیرهای نگرش به حجاب، عزت نفس، وسایل ارتباط جمعی نوین، دینداری اعتقادی، پیامدی و مناسکی، سرمایه‌های فرهنگی-آموزشی، فرهنگی-گردشگری و فرهنگی-اجتماعی زنان رابطه معنادار دارند	توصیفی- پیمایشی	موحد و همت (۱۳۹۲)
در گذشته برآیند کارکردهای نهاد حسبه در حوزه نظارت بر اجرای مسائل شرعی و حفظ اخلاقیات جامعه و در حوزه اقتصادی با حفظ نظم و سلامت امور اقتصادی و نظارت بر عملکرد اصناف و بازاریان به برقراری امنیت اجتماعی شهرها منجر می‌شد.	توصیفی- تحلیلی	ثواقب و شهیدانی (۱۳۹۵)
بین گرایش به مشارکت در تامین امنیت، تلقی از عملکرد پلیس و پایگاه اجتماعی- اقتصادی (ذهنی و عینی) با امنیت اجتماعی رابطه مستقیم و بین احساس محرومیت نسبی و امنیت اجتماعی رابطه معکوسی متصور هستند.	توصیفی- پیمایشی	یحیی‌زاده و خدري (۱۳۹۴)
عوامل خانوادگی در تقویت و کنترل جرم نقش دارند که می‌تواند بر جنبه‌ای از امنیت در جامعه موثر باشد.	توصیفی- پیمایشی	دسترنج و دیانت (۱۳۹۹)
بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت در جامعه رابطه معناداری وجود دارد به‌طوری که با افزایش میزان سرمایه اجتماعی در اکثر محلات شهری احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش یافته است.	توصیفی- تحلیلی	رجایی و همکارانش (۱۳۹۵)
علاوه بر معیارهای ذهنی که نقش برجسته‌ای در تأمین فواصل انسانی و افزایش امنیت اجتماعی دارند، شرایط کالبدی خانه‌های شهری اهمیت بالایی دارند.	استدلال منطقی	جعفرمحمدی و همکارانش (۱۳۹۸)
مدیریت شهری یکی از عوامل تأثیرگذار بر ایجاد امنیت اجتماعی شهروندان است که با گسترش روز افزون شهرنشینی و توسعه شهرها، اهمیت آن افزایش یافته است.	توصیفی- پیمایشی	سالار و همکارانش (۱۳۹۹)

همانطور که جدول بالا نشان می‌دهد هرچند برخی از تحقیقات به احساس امنیت و عوامل موثر بر آن پرداخته‌اند ولی هیچ‌یک از آنها به شبکه‌های اجتماعی مجازی به‌عنوان یکی از ابزارهای نوینی که در سال‌های گذشته بر پدیده‌های مختلف اجتماعی در ایران تاثیر داشته‌اند اشاره نکرده‌اند؛ شبکه‌هایی که به یکی از کانال‌های اصلی کسب اخبار در کشور تبدیل شده و به‌واسطه همه‌گیری بیماری کرونا بر شتاب توسعه آنها نیز افزوده شده است.

اهداف و سوالات تحقیق

تحقیق حاضر با هدف مقایسه سه شبکه اجتماعی اینستاگرام، تلگرام و واتساپ بر احساس امنیت کاربران جوان این سه شبکه انجام شده است تا به این سوالات پاسخ دهد که آیا اولاً بین استفاده از هر یک از این شبکه‌های اجتماعی و احساس امنیت کاربران برای زیست در محله خود رابطه‌ای وجود دارد یا خیر؟ و ثانیاً در بین این سه شبکه کدامیک بیشترین اثر را دارند.

رسانه‌های گروهی

رسانه ابزاری است که نقش مهمی در تسهیل ارتباطات در رده‌های مختلف جامعه ایفا می‌کند و هم‌چنین به سازمان روابط گروهی و شناسایی فرهنگ‌ها و ایده‌ها و همچنین تلاش برای برآوردن نیازهای آموزشی، تفریحی و فرهنگی جامعه کمک می‌کند؛ به‌ویژه رسانه‌های گروهی که در عصر ارتباطات نقش مهمی در دنیای امروز ایفا می‌کنند؛ این رسانه‌ها با

تقویت اتحاد و یکپارچگی جامعه در تقویت ثبات اجتماعی نقش اساسی دارند. چرا که با بالا بردن احساس وفاداری و تعلق فرد، او را به جامعه پیوند می‌دهند ضمن اینکه او را از حقوق و تکالیف خود نیز آگاه می‌سازد.

نقش اساسی رسانه‌های گروهی ارائه دانش اساسی مورد نیاز برای درک بهتر وضعیت کشور و رابطه آن با جهان خارج است؛ بنابراین درک کاربران را در شناخت ماهیت تفاوت‌های فرهنگی در جامعه و اقدامات نسل‌های گذشته و مشکلات اصلی جامعه افزایش می‌دهد (آلیلایتی، ۲۰۱۸: ۹۵)؛ با این کارکرد دوسویه هرچند این رسانه‌ها عامل شکل‌گیری آگاهی جامعه از نظر حقوق شهروندی و ثبات اجتماعی به‌شمار می‌روند و جامعه را از نظر ارزش‌های نوین تقویت می‌کنند اما باورها و ارزش‌هایی که ممکن است از دیرباز شکل گرفته باشد را نیز از بین می‌برد.

این اثرگذاری پس از شکل‌گیری رسانه‌های نوین اجتماعی ملموس‌تر نیز شده است، چرا که در این رسانه‌ها ارتباطات پویاتر، شخصی‌تر و تعاملی‌تر هستند و کاربران دیگر به‌طور منفعلانه اطلاعات و محتوا را دریافت نمی‌کنند، بلکه می‌توانند اطلاعات، محتوا و توزیع را ایجاد کنند. ضمن اینکه دستیابی به دانش و آزادی به‌عنوان بزرگترین ثروت بشر در این فضا مهیاتر شده و شهروندان با نقش‌آفرینی بیشتر در سیاست حوزه عمومی به‌عنوان فضایی از زندگی اجتماعی که به‌واسطه ارتباطات شکل گرفته قادر خواهند شد با تبدیل به شهروندانی آزاد و برابر، با امکان توسعه دانش و مهارت‌های مورد نیاز در ایجاد و ارتقای جامعه سهیم باشند (ونوویچ، ۲۰۲۰: ۷۰).

رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی

یکی از اشکال رسانه‌های گروهی رسانه‌های اجتماعی هستند که مبتنی بر اینترنت امکان ایجاد و تبادل محتوای ایجاد شده توسط کاربران خود را فراهم می‌کند و به گفته جاویتا: «به‌عنوان یک گروه از انواع جدید رسانه‌های آنلاین شناخته شوند که بیشترین یا همه ویژگی‌های مشارکت، فضای باز، ایجاد تبادل نظر، اجتماع و ارتباط را دارند» (کسیم و همکاران، ۲۰۲۱: ۲۱۶).

طبق نظر مرکز مطالعات استراتژیک لاهه (۲۰۱۱)، میزان نفوذ رسانه‌های اجتماعی در زندگی روزمره در حال افزایش است و انتظار می‌رود که نه تنها در کوتاه‌مدت، بلکه در درازمدت افزایش چشمگیری داشته باشد. در مقایسه با رسانه‌های سنتی، ویژگی اصلی شبکه‌های اجتماعی «ویروسی بودن» آن‌ها به معنی قدرت در دسترس قرار دادن سریع تمام اطلاعات و مطالب در سراسر جهان، از بین بردن مشکلات زمان و مکان و انتقال آن‌ها به یک منطقه بزرگ است. یک نتیجه‌گیری مشترک که از اکثر تعاریف این رسانه‌ها گرفته شده این است که چیزی بیش از مجموع ابزارها و فن‌آوری‌های استفاده شده را نشان می‌دهد و مولفه‌های به همان اندازه مهم، محتوای تولید شده توسط کاربر و جوامع آنلاین است که در آن مورد استفاده قرار می‌گیرد (وبر، ۲۰۰۹) و ابزاری اجتماعی برای برقراری ارتباط هستند (ونوویچ، ۲۰۲۰: ۷۶) که اوریلی و موسر^۲ چندین ویژگی برای آن بیان کرده‌اند:

- ۱- به کاربران این امکان را می‌دهد تا کارهایی بیش از جستجوی اطلاعات انجام دهند.
- ۲- به کاربران امکان می‌دهد داده‌های مربوط به بسترهای رسانه اجتماعی را کنترل کنند.
- ۳- کاربران می‌توانند به محتوای قابل دسترس‌شان اعتبار ببخشند و نیازی به دانش خاص برای استفاده از آن نیست.
- ۴- ابزارهای غیرمتمرکز رسانه‌های اجتماعی بدون سیستم کنترل هستند.
- ۵- با شفافیت و استفاده از استانداردهای فن‌آوری برنامه‌هایی کاربردی برای ایجاد داده‌های آزاد ایجاد می‌کنند.

1 . Jawita

2 . Musser and O'Reilly

۶- به استفاده از یک ساختار از پیش تعیین شده بستگی ندارند (کسیم و همکاران، ۲۰۲۱: ۲۱۶).

در یک جمع‌بندی رسانه‌های اجتماعی تعامل با بسیاری از افراد را برای ما آسان‌تر می‌کند، روابط ما را گسترش می‌دهد، در آن فاصله و زمان مطرح نیست، بیان ما راحت‌تر است، انتشار اطلاعات می‌تواند به سرعت و با کم هزینه‌ترین شکل ممکن انجام شود. علاوه بر این ویژگی‌ها، کاربران می‌توانند به راحتی به آن ملحق شوند، به اشتراک بگذارند و از طریق بلاگ‌ها، شبکه‌های اجتماعی، ویکی‌ها، فروم‌ها و فضای مجازی محتوا ایجاد کنند.

یکی از اشکال این رسانه‌ها شبکه‌های اجتماعی هستند که مزیت اصلی آنها امکان انتشار گسترده محتوای ارسالی در یک روش سریع و کارآمد در میان کاربران یا گروه‌های ذی‌نفع است. بلوویک و همکارانش^۱ (۲۰۱۳) این مسئله را به عنوان انشعابی در میان کاربران با استفاده از چندین کانال رسانه‌ای مختلف توضیح می‌دهند که در آن ارتباط می‌تواند به دو روش پیوند به سایت‌های دیگر یا به اشتراک گذاری در میان دیگر سایت‌ها انجام شود (بلوویچ، ۲۰۱۳).

شبکه‌های اجتماعی ابزار اطلاعاتی مؤثری هستند که به کاربران اجازه می‌دهد تا بدون سرمایه‌گذاری و هزینه‌های گزاف (از نظر در دسترس بودن و ارزانی) به نتایج قابل توجهی دست یابند؛ با استفاده از چنین ابزاری می‌توان به سرعت و با هزینه کم مقدار قابل توجهی از محتوا و اطلاعات را با بسیاری از گیرندگان به اشتراک گذاشت. اطلاعات از کالاهای گران‌قیمت به کالاهای ارزان‌قیمت و غیر قابل کنترل تبدیل شوند و تقریباً در دسترس جهانی قرار گیرند (ونوویچ، ۲۰۲۰: ۷۱). اما همانگونه که ونوویچ^۲ نیز در تعریف خود ارائه می‌دهد شبکه‌های اجتماعی دارای عناصر مثبت و منفی هستند و علاوه بر آثار مثبت، تأثیرات منفی نیز در پی خواهند داشت از جمله اینکه تعاملات رو در روی افراد کاهش می‌یابد، افراد را به اینترنت معتاد می‌کند و باعث درگیری و مشکلات حریم خصوصی می‌شود. ضمن اینکه هرچه بیشتر از اینترنت برای تبادل، خرید یا انتقال اطلاعات استفاده می‌شود، آسیب‌پذیری‌ها بیشتر می‌شوند چرا که انتشار غیرمجاز و کنترل نشده داده‌ها یا محتوای طبقه‌بندی شده (صوتی، تصویری، عکس) از طریق رسانه‌های اجتماعی رواج بیشتری می‌یابد.

افزون بر این، سرعت رشد این شبکه‌های اجتماعی در سراسر جهان باعث می‌شود در آینده، گروه‌های تازه سازمان یافته بتوانند به عنوان کاربران شبکه‌های اجتماعی ظهور کنند. چنین گروه‌هایی می‌توانند هم در داخل یک کشور و هم در سطح بین‌المللی به طور هم‌زمان فعالیت کنند و دستیابی به موقعیت دقیق و تغییرناپذیر آن‌ها کاملاً چالش برانگیز خواهد بود. به عنوان نمونه از طریق این شبکه‌ها سازمان‌های تروریستی می‌توانند با ایجاد کانال‌های ارتباطی، جذب و آموزش اعضای جدید را انجام دهند و سازمان‌های جنایی برای جذب کمک، ارتباطات و ابزار هماهنگی فعالیت‌های غیرقانونی خود از آن استفاده کنند (ونوویچ، ۲۰۲۰: ۷۱).

در یک جمع‌بندی می‌توان گفت ظهور رسانه‌های اجتماعی زندگی اجتماعی را تحت تأثیر قرار داد (کسیم و همکاران، ۲۰۲۱: ۲۱۵) و توسعه این فناوری اطلاعات باعث شده که الگوهای رفتاری مردم را در فرهنگ، اخلاق و ناهنجاری‌ها دستخوش تغییر کند.

امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی توانمندی جامعه برای مراقبت از خصوصیات و ویژگی‌های بنیادین خود در شرایط تغییر و تهدیدات عینی است (رضایی و مظلوم خراسانی و اکبرمجدی، ۱۳۹۴: ۱۴۷). از نظر بوزان^۳ امنیت اجتماعی به حفظ ویژگی‌هایی

1 . Bulovic et al

2 . Vojnovic

3 . Buzan

اشاره دارد که بر اساس آن، افراد خود را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می کنند و با جنبه هایی از زندگی فرد ارتباط پیدا می کند که هویت گروهی او را شکل می دهد (یحیی زاده و خدري، ۱۳۹۴: ۱۵۳-۱۵۲)، گیدنز^۱ آن را شامل تمهیداتی جهت حفظ زندگی اعضای یک جامعه و سپس حفظ راه و روش زندگی آنان می داند (دسترنج و دیانت، ۱۳۹۹: ۱۵۷) و از نظر مولر^۲ به قلمروهایی از حریم افراد مربوط می شود که در ارتباط با دیگر افراد جامعه، سازمان و دولت است که به طور مستمر در طول زندگی روزمره با این قلمروها روبه رو می شوند (احمدی و کلدی، ۱۳۹۱: ۲)

در کنار تعاریف مختلف، ابعاد مختلفی برای امنیت اجتماعی بر شمرده اند؛ نویدنیا (۱۳۸۷) آن را به چهار بعد امنیت مالی، امنیت جانی، امنیت عاطفی و امنیت ارتباطی و ساروخانی و نویدنیا (۱۳۸۵) آن را به پنج بعد زیر تقسیم می کنند:

۱. امنیت جانی: یعنی تضمین جسم و جان افراد در مقابل خطرات و آسیب هایی که مانع ادامه حیات آنان شود.
 ۲. امنیت مالی: برای خانواده عبارت است از تضمین دارایی ها از سرقت و دزدی و اطمینان خاطری که از تامین نیازهای مادی و مالی خانواده حاصل می شود.

۳. امنیت شغلی: این بعد از امنیت صرفاً شامل شرایط و اوضاع و احوالی نیست که افراد نگران شغل خود نباشند، بلکه همچنین باید چشم انداز شغلی افراد در روند پیشرفت و ترقی قرار داشته باشد.

۴. امنیت عاطفی: یعنی اطمینان از آن که دیگران ما را دوست دارند و بود یا نبودنمان برایشان اهمیت دارد.

۵. امنیت اخلاقی: عبارت است از تضمین اصول و الگوهای اخلاقی در روابط و مناسبات افراد مانند اعتماد، صداقت، حسن نیت، سعه صدر و غیره (ساروخانی و نویدنیا، ۱۳۸۵: ۹۴-۹۵).

در تقسیم بندی دیگری امنیت اجتماعی را در ابعاد سه گانه زیر قرار داده اند:

۱- امنیت جانی: هرگونه تهدیدی که علیه جان انسانها وجود داشته باشد امنیت جانی آنها را از بین می برد (یحیی زاده و خدري، ۱۳۹۴: ۱۶۷-۱۶۶)

۲- امنیت مالی: منظور از امنیت مالی این است که دارایی و اموال افراد تا چه حد در امنیت است و این دارایی ها مورد تهدید قرار نمی گیرد (صمدی بگه جان، ۱۳۸۴)

۳- امنیت سیاسی: امنیت سیاسی یعنی افراد جامعه تا چه حد احساس می کنند که می توانند باورهای خود را آزادانه بیان کنند (یحیی زاده و خدري، ۱۳۹۴: ۱۶۷-۱۶۶).

علاوه بر بعد عینی در بعد حسی هم برای امنیت اجتماعی ابعاد مختلفی در نظر گرفته شده است؛ برخی آن را به چهار بُعد احساس امنیت اقتصادی، احساس امنیت محیط شهری، احساس امنیت سیاسی و احساس امنیت جانی تقسیم نموده (رضایی و مظلوم خراسانی و مجدی، ۱۳۹۴: ۱۴۰)

با هر تعریف و تقسیم بندی از نظر جامعه شناسی امنیت اجتماعی مأمن و پناهی است که اجتماعات با بهره مندی از آن آسودگی و آرامش خاطر می یابند، در سایه آن به امورات خویش می پردازند و تصویر زندگی اجتماعی را به شکل دلخواه و مطلوب رقم می زنند (قربان زاده و قلخانباز و رحمتی، ۱۳۹۴: ۴) چرا که امنیت اجتماعی آمیزه ای از فقدان یا کاهش تهدیدهای فیزیکی و فکری است و در معنای عینی، فقدان تهدید ارزش های کسب شده و در معنای ذهنی، فقدان ترس از حمله به ارزش ها را معین می کند (سالار و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۰) که طبق تعریف بروکس^۳ این احساس از تجربه های مستقیم و غیرمستقیم افراد از شرایط پیرامونی ناشی شده و افراد نیز به صورت متفاوت آن را تجربه می کنند (صالحی

1 . Giddens

2 . Moller

3 . Danid J. Brooks

البرزی و سیاح البرزی، ۱۳۹۵: ۲). یکی از مفاهیمی که پژوهش‌های سال‌های اخیر به واسطه ویژگی‌های بومی جامعه ایرانی معادل امنیت اجتماعی به کار رفته امنیت جامعه‌ای است که با مرجعیت گروه‌های اجتماعی تعریف می‌شود.

امنیت جامعه‌ای

امنیت جامعه‌ای در حقیقت حد فاصلی است از امنیت ملی که برای مردم یک جامعه ملموس و عینی بوده و با آن به‌طور روزمره سروکار دارند و مبنای قضاوت در مورد میزان وجود امنیت به مفهوم کلی در جامعه که توانایی دولت‌ها با آن سنجیده می‌شود. به اعتباری امنیت جامعه‌ای را می‌توان در طبقه‌بندی و سلسله مراتب امنیت در طبقات پایین قرار داد و به نوعی ابتدایی‌ترین وظایف دولت‌ها در زمینه برقراری امنیت است. از حیث نظری ناهنجاری‌های اجتماعی، قتل، سرقت، گسترش مواد مخدر، گسیختگی‌های اخلاقی، منازعات قومی و بحران‌های هویت در بحث امنیت جامعه‌ای مطرح می‌باشند (ربیعی، ۱۳۸۳: ۱۵۰). امنیت جامعه‌ای نه امنیت ملی و نه امنیت فردی است بلکه معطوف به حیات جمعی و هویت و ساختار اجتماعی است و آنچه موجب بهبود یا تضعیف حیات جامعه است، متفاوت از چیزهایی است که موجب بهبود یا تضعیف حیات فرد یا دولت می‌شوند. به‌عنوان مثال با حمله یک کشور به کشور دیگر، امنیت ملی مخدوش می‌شود برای این که تمامیت ارضی کشور نقض می‌گردد، اما ممکن است در پی آن حمله گروه یا جامعه آسیب خاصی نبیند (روچیلد و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۲).

توجه به شأن و جایگاه این شکل امنیت در زندگی اجتماعی و کارکرد آن در سیاست‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دولت‌ها به نحو فزاینده در حال رشد است. در حوزه داخلی، میزان حضور این پدیده در جامعه و در سطح بهره‌مندی شهروندان یک کشور به‌عنوان حقی مهم در زندگی اجتماعی و معیاری عمده برای ارزیابی سطح توسعه‌یافتگی جوامع به‌شمار می‌آید و در این چارچوب، امنیت جامعه‌ای به‌عنوان مقوله‌ای فراگیر و پیش‌شرط هر نوع برنامه‌ریزی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جایگاه برجسته‌ای دارد (جوادی، ۱۳۸۸: ۵۲).

هرچند امنیت جامعه‌ای ربط وثیقی با امنیت ملی و امنیت فردی دارد، لیکن مرجع امنیت ملی، دولت (در مقابل جامعه) و مرجع امنیت فردی (در مقابل جمعی) افراد یا انسان‌ها هستند، اما مرجع یا موضوع امنیت جامعه‌ای جامعه است که در قالب گروه متبلور می‌شود. به عبارت دیگر در حوزه بین فرد و دولت مجموعه‌هایی وجود دارد که متشکل از افراد هستند، اما خود ساختار و مسئولیت فرافردی دارند. این ساختارها که خاستگاه، هدف و ارزش‌های مشترکی دارند گروه‌های اجتماعی نامیده می‌شوند که مرجع امنیت جامعه‌ای هستند؛ این گروه‌ها هرگاه موجودیت، هویت و آزادی خود را در معرض مخاطره ببینند منبع ناامنی می‌شوند. از این‌رو امنیت جامعه‌ای به شناخت و سیاست‌گذاری در خصوص آسیب‌هایی می‌پردازد که هستی یا هویت گروه‌ها را هدف قرار می‌دهند (نصری، ۱۳۹۰: ۱۹).

چارچوب نظری و روش تحقیق

پژوهشگران مختلفی در موضوع پایداری اجتماعی به مفهوم امنیت جامعه‌محور اشاره نموده‌اند؛ شیرازی و کیوانی^۱ (۲۰۱۸) در پژوهش خود در ذیل مولفه مقیاس همسایگی به ایمنی و امنیت و حس تعلق اشاره نموده‌اند، لندروف^۲

1 . Shirazi & Keivani

2 . Landrof

(۲۰۱۱) در مولفه ایمنی و کیفیت زندگی به این مفهوم پرداخته، دمپسی و هکارانش^۱ (۲۰۱۱) در مولفه کیفیت مطلوب محیطی، برملی و همکارانش^۲ (۲۰۰۶) با مولفه حس مکان، پایایی جامعه محلی و ایمنی و کنینگ^۳ (۲۰۰۱) در مولفه شرایط زندگی به مفهوم امنیت محله پرداخته است.

اما در این تحقیق چارچوب نظری مفهوم امنیت از معیارهای چهار گانه تین و همکارانش^۴ که ذیل توسعه پایدار اجتماعی مطرح گردیده و مبنای عملکرد سازمان توسعه بین‌المللی^۵ نیز هست، برگرفته شده است.

با در نظر داشتن چارچوب نظری تحقیق و متناسب با شرایط محلات در جامعه ایران، برای سنجش امنیت محله‌محور از شاخص‌هایی چون احساس امنیت در تردد شبانه در محله، احساس آمادگی نیروی انتظامی در برقراری امنیت محله، اطمینان از امنیت منزل مسکونی در هنگام سفر، احساس پاک بودن محله از مکان‌های وقوع جرم، احساس رضایت از میزان دید شبانه در معابر استفاده شده است.

در پژوهش حاضر برای بررسی این موضوع از بین روش‌های کمی روش تحقیق همبستگی استفاده شده است. بدین‌منظور پرسشنامه‌های تحقیق به روش پیمایشی در بین پاسخ‌دهندگان توزیع گردید و پس از گردآوری داده‌ها برای تحلیل آماری از روش همبستگی سامرز برای سنجش رابطه استفاده شده است. بعد از تایید رابطه متغیرها چگونگی رابطه استفاده از شبکه اجتماعی و میزان احساس امنیت را جدول توافقی^۶ نشان داده که در تحلیل‌های آماری ابزاری برای نمایش اطلاعات ماتریسی است و بر طبق فراوانی دوطرفه یا برحسب دو یا چند متغیر تنظیم می‌شود.

جامعه آماری

از آنجایی که نمی‌توان آمار دقیقی از جوانانی که همزمان کاربر هر سه شبکه اجتماعی پرکاربرد اینستاگرام، واتساپ و تلگرام در محلات حاشیه‌ای چهار منطقه شهر تهران به‌دست آورد به روش هدفمند و گلوله برفی این پرسشنامه در اختیار حدود ۱۰۰۰ نفر از جوانان نوزده محله در ۴ منطقه حاشیه‌ای شهر تهران که از نظر توسعه‌یافتگی نسبت به دیگر مناطق از امکانات کمتری برخوردار بودند قرار گرفت که ۷۲۶ نفر از آنان در پژوهش حاضر شرکت نموده و به سئوالات تحقیق پاسخ دادند.

ابزار تحقیق

برای سنجش میزان استفاده کاربران از شبکه‌های اجتماعی و همچنین احساس امنیت در محله پرسشنامه‌ای با ۲۵ سؤال بسته با استفاده از طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت طراحی و در اختیار پاسخ‌دهندگان قرار گرفت. روایی پرسشنامه از طریق روایی صوری بررسی شد که برابر نظر صاحب‌نظران سئوالات آزمون می‌توانند واقعاً خصیصه‌های مورد نظر (میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و امنیت در محله) را اندازه بگیرند.

از آنجایی که بهترین روش محاسبه اندازه ثبات درونی، استفاده از ضریب آلفای کرونباخ در اندازه‌گیری پایایی یک پرسشنامه است در این تحقیق نیز برای سنجش پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. اندازه‌های پایایی یک پرسشنامه از منفی بی‌نهایت تا یک مثبت می‌تواند باشد که تنها اندازه‌های مثبت آن قابل تعریف است. اندازه پایایی صفر

1 . Dempsy et al

2 . Bramley et al

3 . Koning

4 . Thin et al, 2002: 2-3

5 . Departments for International Developmen

6 . Contingency Table

تا یک مثبت طیفی از عدم قابلیت اعتماد تا قابلیت اعتماد کامل را می‌پوشاند. همانطور که جدول زیر نشان می‌دهد ضریب آلفای کرونباخ در این تحقیق ۰/۷۹۴ به دست آمده که نشان‌دهنده ثبات درونی خوب پرسشنامه است.

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	402	55.4
	Excluded ^a	324	44.6
	Total	726	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.794	25

تجزیه و تحلیل

۱. نوع و شدت رابطه شبکه‌های اجتماعی واتساپ، تلگرام و اینستاگرام و احساس امنیت محله‌ای

برای بررسی چگونگی رابطه دو متغیر (میزان استفاده از سه شبکه اجتماعی و میزان احساس امنیت) از جدول توافقی به شرح زیر استفاده شده است. همانطور که جدول نشان می‌دهد ۵۴ نفر از پاسخ‌دهندگان معادل ۷/۴ درصد که خیلی زیاد احساس امنیت می‌کنند استفاده متوسطی از شبکه‌های اجتماعی دارند و ۲۱۳ نفر معادل ۲۹/۳ درصد که احساس امنیت زیادی دارند استفاده متوسطی از شبکه‌های اجتماعی دارند.

Crosstab

		میزان احساس امنیت						
			خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی	کم	Count	0	27	54	27	81	189
		% of Total	0.0%	3.7%	7.4%	3.7%	11.2%	26.0%
	متوسط	Count	27	27	216	213	54	537
		% of Total	3.7%	3.7%	29.8%	29.3%	7.4%	74.0%
جمع		Count	27	54	270	240	135	726
		% of Total	3.7%	7.4%	37.2%	33.1%	18.6%	100.0%

برای سنجش رابطه احساس امنیت محله‌ای و کاربرد هر سه شبکه اجتماعی (واتساپ، تلگرام و اینستاگرام) از آزمون همبستگی سامرز استفاده شده است. در جدول زیر یکبار متغیر امنیت محله‌ای به‌عنوان متغیر وابسته فرض شده و مقدار و سطح معناداری آن آورده شده و بار دیگر متغیر استفاده از سه شبکه (واتساپ، تلگرام و اینستاگرام) به‌عنوان متغیر وابسته فرض شده و مقدار و سطح معناداری آن آورده شده است. با توجه به اینکه مقدار معنی‌داری از ۰/۰۵ کمتر است فرض صفر (نبودن رابطه بین دو متغیر) را رد می‌کنیم و نتیجه می‌گیریم با ۹۵ درصد اطمینان بین دو متغیر (امنیت محله‌ای و استفاده از شبکه‌های اجتماعی واتساپ، تلگرام و اینستاگرام) رابطه وجود دارد.

Directional Measures

			Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Somers' d	Symmetric	-.146	.037	-3.894	.000
		SocialMediaDegree Dependent	-.113	.029	-3.894	.000
		AmniatDegree Dependent	-.208	.053	-3.894	.000

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

۲. نوع و شدت رابطه استفاده از شبکه اجتماعی واتساپ و احساس امنیت محله‌ای

برای بررسی چگونگی رابطه دو متغیر (میزان استفاده از واتساپ و میزان احساس امنیت در محله) از جدول توافقی به شرح زیر استفاده شده است. همانطور که جدول نشان می‌دهد ۸۱ نفر از پاسخ‌دهندگان معادل ۱۱/۲ درصد که زیاد از واتساپ استفاده می‌کنند احساس امنیت خیلی زیادی دارند و ۷۸ نفر معادل ۱۰/۷ درصد پاسخ‌دهندگان که زیاد از واتساپ استفاده می‌کنند احساس امنیت زیادی دارند.

		میزان احساس امنیت					
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
میزان استفاده از واتساپ	خیلی کم	Count	0	0	27	0	27
		% of Total	0.0%	0.0%	3.7%	0.0%	3.7%
	کم	Count	27	27	27	0	135
		% of Total	3.7%	3.7%	3.7%	0.0%	18.6%
	متوسط	Count	0	0	162	162	324
		% of Total	0.0%	0.0%	22.3%	22.3%	44.6%
	زیاد	Count	0	27	54	78	240
		% of Total	0.0%	3.7%	7.4%	10.7%	33.1%
	جمع	Count	27	54	270	240	726
		% of Total	3.7%	7.4%	37.2%	33.1%	100.0%

برای سنجش رابطه امنیت محله‌ای و کاربرد واتساپ از آزمون همبستگی سامرز استفاده شده است. در جدول زیر یکبار متغیر امنیت محله‌ای به‌عنوان متغیر وابسته فرض شده و مقدار و سطح معناداری آن آورده شده و بار دیگر متغیر استفاده از واتساپ به‌عنوان متغیر وابسته فرض شده و مقدار و سطح معناداری آن آورده شده است. با توجه به اینکه مقدار معنی‌داری^۱ از ۰/۰۵ کمتر است فرض صفر (نبودن رابطه بین دو متغیر) را رد می‌کنیم و نتیجه می‌گیریم با ۹۵ درصد اطمینان بین دو متغیر (امنیت محله‌ای و استفاده از واتساپ) رابطه وجود دارد.

		Directional Measures				
		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance	
Ordinal by Ordinal	Somers' d	Symmetric	.227	.039	5.821	.000
		WhatsappDegree Dependent	.218	.037	5.821	.000
		AmniatDegree Dependent	.237	.041	5.821	.000

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

۳. نوع و شدت رابطه استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام و احساس امنیت محله‌ای

برای بررسی چگونگی رابطه دو متغیر (میزان استفاده از تلگرام و میزان احساس امنیت در محله) از جدول توافقی به شرح زیر استفاده شده است. همانطور که جدول نشان می‌دهد ۲۷ نفر از پاسخ‌دهندگان معادل ۳/۷ درصد که زیاد از تلگرام استفاده می‌کنند احساس امنیت خیلی زیادی دارند و ۲۷ نفر معادل ۳/۷ درصد پاسخ‌دهندگان که زیاد از تلگرام استفاده می‌کنند احساس امنیت زیادی دارند.

		میزان احساس امنیت					
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
میزان استفاده از تلگرام	خیلی کم	Count	0	27	0	0	27
		% of Total	0.0%	3.7%	0.0%	0.0%	3.7%
	کم	Count	0	27	162	54	351
		% of Total	0.0%	3.7%	22.3%	7.4%	48.3%
	متوسط	Count	27	0	108	159	294
		% of Total	3.7%	0.0%	14.9%	21.9%	40.5%
	زیاد	Count	0	0	0	27	54
		% of Total	0.0%	0.0%	0.0%	3.7%	4.8%
	جمع	Count	27	27	162	159	375
		% of Total	7.2%	7.2%	43.2%	42.4%	100.0%

	% of Total	0.0%	0.0%	0.0%	3.7%	3.7%	7.4%
جمع	Count	27	54	270	240	135	726
	% of Total	3.7%	7.4%	37.2%	33.1%	18.6%	100.0%

برای سنجش رابطه امنیت محله‌ای و استفاده از تلگرام از آزمون روش همبستگی سامرز استفاده شده است. در جدول زیر یکبار متغیر امنیت محله‌ای به‌عنوان متغیر وابسته فرض شده و مقدار و سطح معناداری آن آورده شده و بار دیگر متغیر استفاده از تلگرام به‌عنوان متغیر وابسته فرض شده و مقدار و سطح معناداری آن آورده شده است. با توجه به اینکه مقدار معنی‌داری از $0/05$ کمتر است فرض صفر (نبودن رابطه بین دو متغیر) را رد می‌کنیم و نتیجه می‌گیریم با ۹۵ درصد اطمینان بین دو متغیر (امنیت محله‌ای و استفاده از تلگرام) رابطه وجود دارد.

Directional Measures						
			Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Somers' d	Symmetric	.150	.037	3.976	.000
		TelegramDegree Dependent	.138	.035	3.976	.000
		AmniatDegree Dependent	.165	.040	3.976	.000
a. Not assuming the null hypothesis.						
b. Using the asytmotic standard error assuming the null hypothesis.						

۴. نوع و شدت رابطه استفاده از شبکه اجتماعی اینستاگرام و احساس امنیت محله‌ای

برای بررسی چگونگی رابطه دو متغیر (میزان استفاده از اینستاگرام و میزان احساس امنیت) از جدول توافقی به شرح زیر استفاده شده است. همانطور که جدول نشان می‌دهد ۲۷ نفر از پاسخ‌دهندگان معادل ۴ درصد که خیلی زیاد احساس امنیت می‌کنند استفاده متوسطی از اینستاگرام دارند و ۵۱ نفر معادل ۷/۶ درصد که احساس امنیت زیادی دارند استفاده متوسطی از اینستاگرام دارند.

Crosstab								
			میزان احساس امنیت					
			خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
میزان استفاده از اینستاگرام	خیلی کم	Count	0	0	0	0	27	27
		% of Total	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	4.0%	4.0%
	کم	Count	0	27	162	189	54	432
		% of Total	0.0%	4.0%	24.1%	28.1%	8.0%	64.3%
	متوسط	Count	27	27	81	51	27	213
		% of Total	4.0%	4.0%	12.1%	7.6%	4.0%	31.7%
جمع		Count	27	54	243	240	108	672
		% of Total	4.0%	8.0%	36.2%	35.7%	16.1%	100.0%

برای سنجش رابطه امنیت محله‌ای و استفاده از اینستاگرام از آزمون روش همبستگی سامرز استفاده شده است. در جدول زیر یکبار متغیر امنیت محله‌ای به‌عنوان متغیر وابسته فرض شده و مقدار و سطح معناداری آن آورده شده است و بار دیگر متغیر استفاده از اینستاگرام به‌عنوان متغیر وابسته فرض شده و مقدار و سطح معناداری آن آورده شده است. با توجه به اینکه مقدار معنی‌داری از $0/05$ کمتر است فرض صفر (نبودن رابطه بین دو متغیر) را رد می‌کنیم و نتیجه می‌گیریم با ۹۵ درصد اطمینان بین دو متغیر (امنیت محله‌ای و استفاده از اینستاگرام) رابطه وجود دارد.

Directional Measures

		Value	Asymptotic Standard Error ^a	Approximate T ^b	Approximate Significance
Ordinal by Ordinal	Somers' d				
	Symmetric	-.284	.036	-7.577	.000
	InstaDegree Dependent	-.239	.031	-7.577	.000
	AmniatDegree Dependent	-.349	.043	-7.577	.000

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

نتیجه گیری

با افزایش هزینه‌های زندگی سنتی در عصر جدید استفاده از رسانه‌های تعاملی روند شتابانی به خود گرفت و همه‌گیری بیماری کرونا نیز بر این شدت افزود تا جایی که بیشتر فعالیت‌های اداری، آموزشی، خدماتی بر بستر این شبکه‌ها توسعه یافت و تغییر سبک زندگی بسیاری از جوامع را به همراه داشت. در این میان از آنجایی که جامعه ایرانی نقش چندانی در طراحی این رسانه‌ها نداشت تأثیرات ناخواسته و غیرمانوس بیشتری از این پدیده نوین پذیرفت تا جایی که بعضاً این تأثیرات باعث تشدید آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی در جامعه جوان ایران شد.

همین آثار نامناسب فرهنگی باعث شد نگاه به این شبکه‌های اجتماعی نگاهی تهدیدمحور بوده و فرصت‌های بهره‌برداری از این رسانه‌های نوین پنهان‌تر شود. ضمن اینکه شبکه‌های اجتماعی طراحی شده داخلی همچون ایتا، سروش، سلام، بله و... نیز نتوانست جایگزین مناسبی برای شبکه‌های اجتماعی خارجی همچون لاین و وایبر و پس از آن واتساپ، تلگرام، اینستاگرام، امو و... شود و با استقبال چندانی از سوی کاربران ایرانی به‌ویژه جوانان مواجه نگردید و عدم استفاده از ظرفیت‌های شبکه‌های اجتماعی همچنان تداوم یافت.

اما از آنجایی که شناسایی کارکرد منفی هر پدیده اجتماعی نباید با نادیده گرفتن آثار مثبت آن همراه باشد و جامعه‌ای هزینه کمتر فرهنگی و اجتماعی متحمل خواهد شد که از ابزارهای نوین بهره بهتری ببرد گام اول استفاده از ظرفیت این پدیده فرهنگی در حوزه امنیت محله‌محور در این پژوهش مدنظر قرار گرفت و وجود رابطه بین سه شبکه اجتماعی پرکاربرد اینستاگرام، واتساپ و تلگرام با احساس امنیت در محله مفروض گرفته و به آزمون گذاشته شد تا در صورت اثبات شدت و جهت رابطه دو متغیر، در پژوهش‌های بعدی مورد واکاوی بیشتری قرار گیرند.

تحقیق حاضر با بررسی نظرات نمونه آماری از جوانان نوزده محله حاشیه‌ای شهر تهران به روش همبستگی و استفاده از جدول توافقی و آزمون سامرز به بررسی میزان و شدت رابطه استفاده از هریک از سه شبکه اجتماعی اینستاگرام، واتساپ و تلگرام با احساس امنیت در محله پرداخته و به این نتیجه رسید که استفاده از سه شبکه پرکاربرد خارجی (اینستاگرام، تلگرام و واتساپ) ارتباط معنی‌داری با احساس امنیت جوانان در محله‌ها دارند؛ به عبارتی فرضیه صفر تحقیق که به معنی نبودن رابطه بین استفاده از این سه شبکه اجتماعی و احساس امنیت است رد می‌شود. هرچند از بین جوانان ۷/۴ درصد که خیلی زیاد احساس امنیت می‌کنند استفاده متوسطی از شبکه‌های اجتماعی دارند و ۲۹/۳ درصد که زیاد احساس امنیت دارند استفاده متوسطی از شبکه‌های اجتماعی دارند و این رابطه از شدت چندانی برخوردار نیست.

در مقایسه بین این سه شبکه اجتماعی نیز ۲۰/۹ درصد پاسخ‌دهندگان که زیاد از واتساپ استفاده می‌کنند احساس امنیت خیلی زیاد و زیادی دارند. ۷/۴ درصد پاسخ‌دهندگان که زیاد از تلگرام استفاده می‌کنند احساس امنیت خیلی زیادی و زیادی دارند و ۱۱/۶ درصد پاسخ‌دهندگان که استفاده متوسطی از اینستاگرام دارند احساس امنیت خیلی زیاد یا زیادی دارند. به عبارتی واتساپ بیشتر احساس امنیت در محله را در بین کاربران جوان ایجاد می‌کند و اینستاگرام کمترین احساس را ایجاد می‌کند. شاید یکی از دلایل تأثیر بیشتر واتساپ نسبت به اینستاگرام را بتوان قابلیت ایجاد گروه‌ها و کانال‌های واتساپی نسبت به اینستاگرام دانست. ضمن اینکه فیلتر بودن طولانی‌تر تلگرام نیز می‌تواند از دلایل

- احتمالی تأثیر کمتر آن بر احساس امنیت با وجود امکان ایجاد گروه‌ها و کانال‌های تلگرامی باشد. با این حال می‌توان با استفاده از پیشنهادات زیر نسبت به استفاده مناسب‌تر از این شبکه‌ها یا جایگزینی آنها با شبکه‌های داخلی بهره گرفت:
۱. حضور فعال‌تر نهادهای انتظامی و شهری در شبکه‌های اجتماعی پرکاربرد همچون ایسنتاگرام و واتساپ برای انعکاس خدمات انجام شده در محلات محروم
 ۲. بررسی آثار مثبت و منفی فیلترینگ شبکه‌های اجتماعی خارجی و برنامه‌ریزی بر مبنای نتایج پژوهش‌های اجتماعی
 ۳. ارائه بسته‌های اینترنت رایگان برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی داخلی به‌عنوان یکی از بندهای هزینه‌کرد فعالیت فرهنگی در مناطق محروم
 ۴. فراهم نمودن امکان ارتباط دوسویه شهروندان با عوامل انتظامی مناطق و محلات محروم و جرم‌خیز برای گزارش تخلفات انتظامی با استفاده از شبکه‌های اجتماعی داخلی
 ۵. ایجاد امکان ارسال اسناد و مدارک مرتبط با خدمات انتظامی در بستر شبکه‌های اجتماعی داخلی
 ۶. حمایت از راه‌اندازی شبکه‌های اجتماعی محلی توسط شرکت‌های دانش‌بنیان در راستای کاهش هزینه فعالیت‌های انتظامی و امنیتی

فهرست منابع

- احمدی، محمد و کلدی، علیرضا (۱۳۹۱)، «بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج و عوامل اجتماعی موثر بر آن»، زن و جامعه، سال ۳، شماره ۴، صص ۱-۱۹.
- افتخاری، اصغر (۱۳۹۴)، «منظومه مفهومی خرد؛ امنیت اجتماعی شده در سیره پیامبر اکرم»، دانش سیاسی، سال ۱۱، شماره ۱، صص ۵-۴۴.
- بخشنده زحمتی، سمیه و بهیان، شاپور و حقیقتیان، منصور (۱۳۹۹)، «مقایسه امنیت اجتماعی زنان در شهر تهران»، پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال ۱۳، شماره ۱، صص ۱۱۵-۱۴۰.
- بوزان، باری (۱۳۷۸)، مردم، دولت‌ها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- پورموسوی، سیدموسی و عباسی‌کسبی، دنیا و حیدری، واحد (۱۳۹۲)، «تحلیل و ارزیابی مولفه‌های سرمایه اجتماعی و تأثیر آن در امنیت اجتماعی شهر (مطالعه موردی منطقه ۱۲ تهران)»، آمایش جغرافیا فضا، سال ۳، شماره ۱۰، صص ۱۳۹-۱۵۶.
- توسلی، محمد حسن (۱۳۹۴)، «بازتاب نظم و امنیت در متونادب فارسی»، نظم و امنیت انتظامی، سال هشتم، شماره سی و یکم، صص ۱۹۲-۱۵۷.
- ثواقب، جهانبخش و شهیدانی، شهاب (۱۳۹۵)، «کارکرد نهاد حسبه در برقراری امنیت اجتماعی شهرها»، تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، سال ۷، شماره ۲۴، صص ۸۱-۱۰۴.
- جعفرمحمدی، سمانه و انصاری، مجتبی و بمانیان، محمد رضا (۱۳۹۸)، «رعایت فواصل انسانی و افزایش امنیت اجتماعی»، پژوهش‌نامه جغرافیای انتظامی، سال ۷، شماره ۲۵، صص ۱۳۷-۱۵۶.
- دسترنج، منصوره و دیانت، محسن (۱۳۹۹)، «نقش و عوامل خانوادگی در پیشگیری از ارتکاب جرم در بین جوانان با تأکید بر امنیت اجتماعی»، پژوهش‌نامه نظم و امنیت اجتماعی، سال سیزدهم، شماره ۲، صص ۱۴۹-۱۷۷.

- ربیعی، علی (۱۳۸۳)، «مطالعات امنیت ملی: مقدمه‌ای بر نظریات امنیت ملی در جهان سوم»، تهران: وزارت امور خارجه.
- رجایی، سیدعباس و پوراحمد، احمد و عباسی فلاح، وحید (۱۳۹۵)، «بررسی روابط اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی مطالعه موردی: شهر ورامین»، انجمن جغرافیایی ایران، سال ۱۴، شماره ۴۸، صص ۳۱-۵۰.
- رضاقلی، علی (۱۳۷۷)، جامعه‌شناسی نخبه‌کشی، تهران: نشر نی.
- رضایی، امید و مظلوم خراسانی، محمد و اکبری مجدی، علی (۱۳۹۴)، «مطالعه تاثیر احساس امنیت اجتماعی بر سلامت اجتماعی شهروندان مشهد»، مطالعات امنیت اجتماعی، سال ۲، شماره ۴۴، صص ۱۳۹-۱۶۲.
- ساروخانی، باقر و نویدنیا، منیژه (۱۳۸۵)، «امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت در تهران»، رفاه اجتماعی، سال ۶، شماره ۲۲، صص ۸۷-۱۰۷.
- سالار، روح الله و مستجابی، حمید و رضایی، محسن و رمضان‌زاده، سعید (۱۳۹۹)، «تاثیر تعامل مدیریت شهری بر امنیت اجتماعی»، پژوهش‌نامه نظم و امنیت اجتماعی، سال ۱۳، شماره ۱، صص ۱-۲۰.
- صالحی امیری، سید رضا و سیاح البرزی، هدایت (۱۳۹۵)، «تاثیر احساس امنیت اجتماعی بر بهزیستی، روانشناختی، اجتماعی و جسمانی زنان منطقه ۱۲ تهران»، مطالعات امنیت اجتماعی، سال ۷، شماره ۴۶، صص ۱-۲۰.
- قربانزاده‌سوار، قربانعلی و قلخانباز، خلیل و رحمتی، مهدی (۱۳۹۱)، «جنگ نرم و امنیت اجتماعی»، پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی، دانشکده علوم انسانی و قدرت نرم دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین(ع)، سال ۲، شماره ۶، صص ۱-۲۱.
- کاظمی تاری، نقی و رهنمایی، محمد تقی و علی اکبری، اسماعیل (۱۳۹۴)، «پیامدهای امنیت اجتماعی توزیع جغرافیایی اقلیت‌های دینی در تهران»، انجمن جغرافیایی ایران، سال ۱۳، شماره ۴۵، صص ۷۷-۹۱.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۳)، جامعه‌شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.
- لطفیان، سعیده (۱۳۹۶)، «دیدگاه راهبردی اسرائیل و برآورد تهدید امنیتی آن برای خاورمیانه»، سیاست، تهران: دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۴۷، شماره ۱، صص ۲۰۰-۱۷۹.
- موحد، مجید و همت، صغری (۱۳۹۲)، «مطالعه عوامل فرهنگی و اجتماعی مرتبط با احساس امنیت اجتماعی زنان»، زن در جامعه، سال ۴، شماره ۲، صص ۵۷-۸۲.
- نادری، حمدالله و جاهد، محمدعلی و شیرزاده، مهین‌دخت (۱۳۸۹)، «بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی شهر اردبیل)»، مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۶۱.
- نصری، قدیر (۱۳۹۰)، درآمدی نظری بر امنیت جامعه‌ای (مفاهیم، مؤلفه‌ها و نظریه‌ها)، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۷)، «تحلیل رابطه وضعیت رفاهی و امنیت اجتماعی؛ تحقیقی در شهر تهران»، امنیت و نظم، دوره اول، شماره اول، صص ۹۹-۱۱۴.
- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۸)، امنیت اجتماعی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- یحیی‌زاده، حسین و خدری، بهزاد (۱۳۹۴)، «عوامل اجتماعی و اقتصادی مرتبط با احساس امنیت اجتماعی زنان سرپرست خانوار در شهرستان مریوان»، رفاه اجتماعی، سال ۱۵، شماره ۵۶، صص ۱۵۱-۱۸۴.

- Abuseridze, Giga (2017), Political Stability as a Main Factor for Simplicity, Neutrality and Stability of Trade, *Socrates*, Nr. 1 (7)
- Alillaiti, Mohammed bin Saqr (2018), Media Strengthens Social Stability of Saudi Society, *International Education Studies*; Vol. 11, No. 12. Pp. 94-109
- Amid, H. (2000), *Persian Culture*, Tehran: Amirkabir Publication, 19th Edition. [In Persian].
- Bourgois, P., Holmes, S. M., Sue, K., & Quesada, J. (2017), Structural Vulnerability: Operationalizing the Concept to Address Health Disparities in Clinical Care. *Academic Medicine*, 92(3), 299–307.
- Bramley, Glen. & Dempsey, Nicola. & Power, Sinéad. & Brown, Caroline. (2006), What is ‘social sustainability’, and how do our existing urban forms perform in nurturing it, Paper presented at the Sustainable Communities and Green Future Conference, Bartlett School of Planning, University College London.
- Buzan, B. & Weaver, O. (1998), *Liberalism and security: the contradictions of the liberal leviathan*. Copenhagen peace research.
- Cegielski, Wendy Hope (2020), *Toward a Theory of Social Stability: Investigating Relationships among the Valencian Bronze Age Peoples of Mediterranean Iberia*, A Dissertation Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy, ARIZONA STATE UNIVERSITY.
- David J. Brooks, Clifton L. Smith (2013), *Concept of Security*. *Security Science*, 2013, Pages 22-1.
- Dempsey, Nicola. & Bramley, Glen. & Power, Sinéad. & Brown, Caroline. (2011), The social dimension of sustainable development: Defining urban social sustainability, *Sustainable Development*, Vol.19, No.5, pp.289-300.
- Evans, W., Wolfe, B., & Adler, N. (2012), *The income-health gradient*. Institute for Research on Poverty. Madison, WI. Retrieved from <https://www.irp.wisc.edu/publications/focus/pdfs/foc301b.pdf>.
- Huntington, S.(1968), *Political Order in Changing Societies*; Yale University Press: New Haven, CT, USA,.
- Ikrambekovich, Soipov Bexzod (2021), Sources Of Threats To Political Stability Of Society And Problems Of Their Solutions, *The American Journal of Political Science Law and Criminology* (ISSN – 2693-0803), pp. 133-139.
- Juwita, R. (2017), Social Media and Development of Corporate Communications. *Journal Penelitian Komunikasi*, 20(1).
- Kasim, Fajri M & Muhammad Ali & Mursalin Mursalin & Muhammad Yahya Harun (2021), The Impact of Mediating Fake News on Government Policies in Creating Socio-Political Stability and the Urgency of Literacy Education, *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, volume 495, Proceedings of the International Conference on Social Science, Political Science, and Humanities .
- Koning, Juliette. (2001), Social sustainability in a globalizing world: context, theory and methodology explored, in: H.J. van Rinsum & A. de Ruijter, (Eds), *More on MOST*. The Hague: National UNESCO Commission, pp.63-89.
- Kostadinovich, Daniela & Vitaly Belsky & Valentina Maykova & Edyard Molchan (2019), Value Basis as a Factor of Social Systems Stability, *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, volume 356, 2nd International Conference on Contemporary Education, Social Sciences and Ecological Studies (CESSES 2019)
- Landorf, Chris. (2011), Evaluating social sustainability in historic urban environments, *International Journal of Heritage Studies*, Vol.17, No.5, pp. 463-477.
- Li, Peng & Zhong-Mei Liu & Jing Fan and Wen-Hui Li (2018), Adaptive Control Theory and Index System for Social Stability Risk Assessment of Major Projects: Based on 22 Typical Cases, *International Journal of Information and Management Sciences* 29, 381-402. DOI:10.6186/IJIMS.201812 29(4).0003
- Milnor, A.J.(1969), *Elections and Political Stability*; Little, Brown and Company: Boston, MA, USA,.
- Moin, M. (1984), *Persian Culture*, Tehran, Amirkabir Publication, 8th Edition. [In Persian].
- Moller, B. (2000), *National, Societal and Human Security Discussion case Study*.
- Moller, Bjorn, *National, Societal and Human Security*, Former ipra Security General (1997 -2000). paper.

- Mund, Marcus & Maren M. Freuding & Kathrin Möbius & Nicole Horn and Franz J. Neyer (2020), The Stability and Change of Loneliness Across the Life Span: A Meta-Analysis of Longitudinal Studies, *Personality and Social Psychology Review* 2020, Vol. 24(1) 24–52.
- Pooter, J. W. (2011), *Media literacy* (7th ed.). California: SAGE.
- Ramaswamy, M., Kelly, P. J., Li, X., Berg, K. M., Litwin, A. H., & Arnsten, J. H. (2013), Social support networks and primary care use by HIV-infected drug users. *The* <https://doi.org/10.1016/j.jana.2012.05.001>
- Rudenko, O. and H. Dyvnych (2019), Conceptual comprehension of strategies for ensuring social stability in the interests of the citizens and the safety of the state, *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*, Volume 31, Number 1, pp. 173- 177.
- Shirazi, Reza; Keivani, Ramin (2018), The triad of social sustainability: Defining and measuring social sustainability of urban neighbourhoods, *Urban Research & Practice*.

Impact of social networks on the sense of security of young users in the marginal neighborhoods of southern Tehran (Case study: Instagram, WhatsApp and Telegram)

Abstract

Dealing with security with a neighborhood-based approach has always been neglected in social research, and most research has considered various aspects of security such as political, social, economic and cultural, which have always had difficulties in measuring them. Especially in our country, what has become more common and people consider it as an indicator of security is the feeling they see or feel in their neighborhood about the threats to themselves and their families, and they further define the function of security agencies by providing this level of security.

The present research has used a descriptive-analytical method by comparing the most used social networks of the country (WhatsApp, Telegram and Instagram) in terms of their impact on the sense of security in the marginal neighborhoods of 4 southern districts of Tehran snowball method, and after collecting the data, consensus table and Somers correlation method were used for statistical analysis. By examining the data obtained from the questionnaire, it was concluded that all three of these networks have a significant relationship with the sense of security of young people in the peripheral neighborhoods of Tehran, and among users with an average level of use, WhatsApp has the highest sense of security in the neighborhood and Instagram has the lowest sense of security among users.

Keywords: media, communications, social networks, social security, social security